

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Методичні рекомендації до практичних занять
для студентів спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
та економічних і менеджерських спеціальностей
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»**

Затверджено
редакційно-видавничою
радою НТУ «ХПІ»,
протокол № 2 від 29.06.2021 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2021

Основи наукових досліджень. Методичні вказівки до практичних занять для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та економічних і менеджерських спеціальностей галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / Уклад.: О. О. Носирєв, І. А. Федоренко. Харків : НТУ «ХП», 2021. 44 с.

Укладачі: О. О. Носирєв

І. А. Федоренко

Рецензент: Д. В. Райко

Кафедра міжнародного бізнесу та фінансів

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Зміст практичних занять	5
3. Зміст самостійної роботи студентів	19
4. Модульний контроль	23
4.1 Питання для модульного контролю	23
4.2 Приклади тестових завдань	26
5. Індивідуальні завдання	27
5.1 Умови виконання завдань	27
5.2 Теми завдань	28
5.2.1 Теми рефератів	28
5.3 Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань	30
5.4 Розрахункова частина з теми «Дослідження фінансово-економічних явищ методами кореляційно-регресійного аналізу»	31
6. Система оцінювання знань студентів в умовах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС)	34
7. Рекомендовані джерела	39
8. Інформаційні ресурси	42

ВСТУП

Методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи розроблені відповідно до змісту програми та робочої програми навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень».

Головна мета методичних рекомендацій полягає у сприянні розвитку в студентів здатності до самонавчання та самовдосконалення. Методичні рекомендації спрямовані на формування у студентів здатності самостійно мислити, поглиблене засвоєння теоретичних знань, опанування практичними навичками щодо засобів, сфер, об'єктів і механізмів державного регулювання економіки.

Методика вивчення навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» базується на єдності лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів. У розрізі кожної теми подаються ключова термінологія, методичні поради стосовно самостійного вивчення теоретичного матеріалу, вказівки щодо рекомендованих джерел. Для визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу пропонуються питання для самоконтролю.

В окремих розділах запропоновано тематику індивідуальних завдань, подано питання для підготовки до модульного контролю та приклади тестових завдань, питання до підсумкового контролю у формі заліку, систему оцінювання поточної успішності та знань студентів за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю, список рекомендованих джерел.

Метою курсу є оволодіння теоретико-методичними та практичними навичками науково-дослідної роботи, вивчення теоретичних засад і методів наукових досліджень; набуття вмінь та навичок підготовки, організації, планування та проведення економічного дослідження, а також вміння трактування та представлення його результатів.

Компетентності: ЗК-1, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-6, ЗК-8, ЗК-9, СК-1, СК-3, СК-5, СК-7, СК-8, СК-9, СК-13.

Результати навчання: ПР-01, ПР-02, ПР-04, ПР-05, ПР-07, ПР-08, ПР-10, ПР-11, ПР-12, ПР-14, ПР-16, ПР-18, ПР-19, ПР-20, ПР-1.3.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Фінанси	Фінансова інженерія
Фінансовий менеджмент	Ринок фінансових послуг
Міжнародні стандарти фінансової звітності	Управління інвестиційним капіталом
Фінансовий менеджмент у банківських установах	Управління корпоративними фінансами
Фінансові ринки	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль		
	Всього (годин) / кредитів ECTS	З них		Лекції	Лабораторні заняття			Практичні заняття, семінари	Залік	Екзамен
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
9	90/3	32	58	16	-	16	РЕ	2	залік	-

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 30 (%):

2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1

Сутність та особливості наукової діяльності

Семінарське заняття 1

Тема 1: Наука як сфера людської діяльності

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Предмет, сутність та функції науки.
- 1.2. Структурні елементи науки, їх характеристика.
- 1.3. Класифікація наук.
- 1.4. Організація науково-дослідної діяльності в Україні та підготовка наукових кадрів.
- 1.5. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: наука, наукознавство, класифікація науки, диверсифікація наук, інтеграція наук, організація науки, інкубатор,

технопарк, технополіс, структура науки, наукові факти, поняття, термін, категорія, принцип, постулат, аксіома, наукові закони, наукова теорія, вчення, організація науки, науково-технічний потенціал, науково-дослідна робота, наукові кадри, науковий ступінь, наукове звання, наукові комунікації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентові варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- ✓ предмет і сутність науки та її головна функція;
- ✓ класифікація наук;
- ✓ етапи становлення і розвитку науки;
- ✓ сучасна система наукових знань;
- ✓ суть наукового пізнання і знання.

Практичні завдання

Завдання 1. Підгрупам студентів по 2 осіб необхідно охарактеризувати провідні наукові та науково-дослідні установи України (не менше 2 установ для кожної підгрупи) за основними галузями економічних знань. На семінарському занятті кожен студент презентує відповідну установу за такими аспектами: засновник, сфера та напрями діяльності установи, її структура, основні результати, видатні вчені тощо.

Зокрема, провідними установами у сфері економіки є

Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України"

Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України"

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

Інститут економіки промисловості

Державна установа "Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього Національної академії наук України"

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку

Завдання 2. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Наука в сучасних умовах виконує ряд конкретних функцій:

- а) регулюючу;
- б) стимулюючу;
- в) пізнавальну;
- г) культурно-виховну.

2. Система поглядів, теоретичних положень, основних тверджень щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною ідеєю – це:

- а) гіпотеза;

- б) наукова концепція;
- в) наукова ідея;
- г) теорія;
- д) припущення.

3. Наукові факти характеризуються такими властивостями, як:

- а) системність;
- б) актуальність;
- в) об'єктивність;
- г) цілісність.

4. Система узагальнених знань, пояснення тих чи інших сторін дійсності, яка зводить відкриті у певній галузі закони до єдиного об'єднувального початку – це:

- а) гіпотеза;
- б) наукова парадигма;
- в) наукова ідея;
- г) теорія;
- д) наукова концепція.

5. Інтуїтивне пояснення явищ без проміжної аргументації, без осмислення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робляться висновки – це:

- а) гіпотеза;
- б) припущення;
- в) наукова ідея;
- г) наукова концепція.

6. Система понять, найузагальненіша модель явищ, по відношенню до якої решта характеристик – окремі частини – це:

- а) гіпотеза;
- б) наукова парадигма;
- в) наукова ідея;
- г) теорія;
- д) наукова концепція.

7. Визнана наукова теорія, що протягом певного часу задає модель наукової діяльності – це:

- а) предмет;
- б) принцип;
- в) функція;
- г) парадигма.

8. Один з пізнавальних процесів особистості, що представляє собою відбиття у свідомості людини сутності предметів і процесів об'єктивного миру, їхніх істотних властивостей і відносин між ними – це:

- а) мислення;
- б) функція;
- в) метод;
- г) теорія.

9. Мислення класифікують на:

- а) загальне і часткове;
- б) зовнішнє і внутрішнє;
- в) повсякденне і наукове.

10. Виробництво і використання, систематизованих, об'єктивних знань про дійсність – це:

- а) функція науки;
- б) об'єкт науки;
- в) метод науки.

Семінарське заняття 2

Тема 2: Формування вченого як особистості та режим його праці

Питання для усного опитування та дискусії

2.1. Особливості розумової праці та наукової творчості. Основні психологічні риси вченого.

2.2. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють потребу людини у науковій діяльності.

2.3. Критичне осмислення досягнень науки, уявлення, фантазія та інтуїція у науковій творчості.

2.4. Організація роботи наукового колективу.

2.5. Значення спілкування в науці та його правила.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інтелект наукового працівника, самоорганізація наукової праці, ергономіка, робоче місце, режим робочого часу, творчість, наукова творчість, творчі здібності, розумова праця, ініціатива, мотиви, уявлення, фантазія, інтуїція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентові варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виховання творчих здібностей;

- основні психологічні риси діяльності вчених;
- формування наукової команди;

- особливості роботи наукового колективу;
- принципи і парадокси творчості;
- робоче місце і робочий день науковця;
- етичні норми і цінність науки.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготувати інформацію про характер наукової роботи, особливість організації, інтенсивність наукової праці та особистісні риси видатних вчених. Обсяг роботи до 2-х сторінок.

Завдання 2. Підібрати до запропонованих понять відповідні визначення.

Поняття	Визначення
1. Творчість.	а) діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей;
2. Наукове покликання.	б) діяльність уяви, у якій результат створюється за допомогою зміни образу діяльності й переставлення елементів реальності;
3. Наукова творчість.	в) здатність висувати нові ідеї, пропозиції; вміння самостійно розпочинати яку-небудь справу;
4. Ініціатива.	г) здатність суб'єкта робити у процесі пізнання висновок, який є науковим відкриттям, не усвідомлюючи проміжних ланок аргументації;
5. Мотиви.	д) процес пізнання закономірностей навколишнього світу, спрямований на формування фундаментальних наук;
6. Уявлення.	е) спеціальних здібностей або інтегральна якість особистості, яка об'єднує когнітивну та особистісну сфери і виявляється при дозріванні багатьох психічних структур;
7. Фантазія.	є) сукупність властивостей особистості необхідних для наукової діяльності;
8. Інтуїція.	ж) усвідомлені внутрішні спонукання людини до діяльності або поведінки;
9. Творчі здібності.	з) форма чуттєвого відображення, яка відтворює властивості дійсності за відбитими в пам'яті слідами предметів, що раніше сприймалися суб'єктом;
10. Розумова праця.	і) цілеспрямована діяльність людини, в процесі якої переважно застосовується нервова енергія, енергія мозку.

Семінарське заняття 3

Тема 3: Організація наукового дослідження

Питання для усного опитування та дискусії

3.1. Суть та основні етапи наукових досліджень.

3.2. Вибір та формулювання проблеми, вимоги до теми дослідження. Визначення мети і задач наукового дослідження.

3.3. Розробка структури проблеми. Суть та послідовність конкретизації.

3.4. Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. План-проспект. Орієнтовна структура плану наукової роботи. Календарний план-графік.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: наукове дослідження, проблема, тема, організація дослідження, конкретизація проблеми, робочий план, план-проспект, структура плану, календарний план-графік, науково-дослідна робота студентів, мета науково-дослідної роботи студентів, завдання науково-дослідної роботи студентів, студентський науковий гурток, наукова проблемна група, наукові студентські конференції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентові варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- вибір проблеми та вимоги до теми дослідження;
- дослідницька робота як особливий вид діяльності;
- етапи наукових досліджень;
- формулювання проблеми;
- умови успішного виконання студентської науково-дослідної діяльності.

Практичні завдання

Завдання 1. Підібрати до запропонованих понять відповідні визначення.

Поняття	Визначення
1. Мета дослідження	а) цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають як система понять, законів теорії, це діяльність людей, яка спрямована не тільки на здобуття знань, а й на їх використання у виробництві і в практичних цілях
2. Об'єкт дослідження	б) суперечлива ситуація, яка потребує вирішення і виникає тоді, коли старе знання вже виявило свою неспроможність, а нове ще не набуло розвиненої форми
3. Предмет дослідження	в) очікуваний кінцевий результат, те, що має бути досягнуто в результаті проведення дослідження
4. Завдання дослідження	г) будь-який аспект, рівень чи зріс діяльності, явища або процесу, що явно чи неявно містить соціально-економічні протиріччя і породжує проблемну ситуацію, на яку спрямований процес пізнання

5. Проблема	д) сукупність конкретних цільових установок, які спрямовані на аналіз і вирішення проблеми
6. Наукове дослідження	е) властивості та сторони об'єкта, які найбільш рельєфно відображають приховані в ньому протиріччя, ту проблему, яка досліджується
7. Науковий результат	є) нове знання, здобуте в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень і зафіксоване на носіях наукової інформації

Семінарське заняття 4

Тема 4: Інформаційна база наукових досліджень

Питання для усного опитування та дискусії

4.1. Роль інформації у наукових дослідженнях. Класифікація джерел наукових досліджень.

4.2. Структура та призначення наукових документів. Сигнальна, релевантна, бібліографічна і нова (основна) інформація та їх змістовна характеристика.

4.3. Принципи збору інформаційного матеріалу. Правила складання бібліографії.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інформація, інформаційна діяльність, критерії якості інформації, джерела наукової інформації, вихідні та вторинні джерела наукової інформації, сигнальна, релевантна, бібліографічна і нова (основна) інформація, реферативні збірники, бібліографічні покажчики, бібліографія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентові варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- суть і види науково-технічної інформації;
- видова структура наукових документів;
- методи пошуку і збору наукової інформації;
- аналіз та інтерпретація інформації;
- організація роботи з науковою літературою.

Практичні завдання

Завдання 1. Підгрупам студентів по 5 осіб необхідно скласти перелік періодичних видань України та СНД, які доцільно використовувати при дослідженні за основними галузями знань з економіки та фінансів. Перелік

має становити не менше 5 назв фахових видань (не фахові видання йдуть у додатковий, а не основний список).

На практичному занятті кожен студент повинен надати наступну інформацію: назва видання; періодичність виходу; рік заснування; засновника; дату присвоєння категорії «фахове»; рубрикацію; орієнтовний обсяг; професійний склад авторів; охарактеризувати видання як практичне, науково-теоретичне тощо. Для здійснення такого аналізу необхідно проаналізувати видання за останні 3 роки.

Змістовий модуль 2

Методологія наукової діяльності

Семінарське заняття 5, 6

Тема 5: Методологія та методи наукового дослідження

Питання для усного опитування та дискусії

5.1. Сутність та співвідношення понять "методологія", "методика", "метод".

5.2. Емпіричні методи дослідження.

5.3. Методи теоретичного дослідження.

5.4. Методи, що використовуються на емпіричному і теоретичному рівні дослідження.

5.5. Методи економічного дослідження.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключові терміни і поняття: наука; пізнання; логіка; форми мислення; емпіричні методи досліджень; логічні закони та правила; закон тотожності; закон протиріччя; закон виключеного третього; закон достатньої підстави; умовиводи: індуктивні, дедуктивні, зроблені за аналогією; аргументація, аргумент, доказ, методика, робоча методика, спостереження, групування, таблиці, графіки, картограми, картодіаграми, логічні схеми, економічний аналіз, факторний аналіз: детермінований та стохастичний, прогноз, прогнозування, модель, моделювання.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентів варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- методологія і методи наукового пізнання;

- взаємозв'язок понять "методологія", "методика", "робоча методика" і "метод";

- характеристика форм мислення: поняття, міркування, умовивід, закони формальної логіки, теорія, гіпотеза;

- методи спостереження та збору даних. класифікація спостережень у наукових дослідженнях;

- таблично-графічні методи; класифікація таблиць та вимоги до їх складання;
- сутність, види та можливість застосування графіків, діаграм, картограм, картодіаграм, логічних схем;
- суть і класифікаційні види економічного аналізу;
- методи прогнозування; види прогнозів. Основні принципи прогнозування. Основні функції економічного прогнозування;
- методи моделювання; види моделей;
- програмно-цільовий метод. Принципи програмно-цільового підходу;
- психологія наукової творчості;
- сутність та значення самовиховання.

Практичні завдання

Завдання 1. Дати характеристику одному з визначених нижче методів. Зазначити мету, напрями та умови ефективного використання, результати тощо.

Питання до вибору:

1. Групування у наукових дослідженнях.
2. Методи спостереження та збору даних. Класифікація спостережень у наукових дослідженнях.
3. Табличний метод.
4. Сутність, види та можливість застосування графіків, діаграм.
5. Сутність, види та можливість застосування картограм, картодіаграм, логічних схем.
6. Метод порівняння.
7. Методи розрахунку відносних та середніх величин.
8. Методи кореляційного факторного аналізу.
9. Методи прогнозування. Види прогнозів.
10. Методи моделювання. Види моделей.
11. Програмно-цільовий метод. Принципи програмно-цільового підходу.
12. Суть і мета застосування евристичних методів.
13. Методи «мозкової атаки», «мозкового штурму», «Дельфі» та ін.
14. Фотографія робочого часу.
15. Хронометраж робочого часу.
16. Методи рейтингової оцінки.
17. Метод балансового пов'язування у соціально-економічний дослідженнях.
18. Методи анкетування та опитування.
19. Методи теорії ігор та масового обслуговування.
20. Метод побудови сіткового графіку, визначення критичного шляху.
21. Метод побудови «дерева цілей».
22. Функціонально-вартісний аналіз.

Завдання 2. Скласти список рекомендованих джерел, що присвячені теоретичним та практичним аспектам застосування обраного у попередньому завданні методу наукового дослідження. Список повинен містити не менше 7 різних джерел (підручники, монографії, наукові статті, офіційні Інтернет-ресурси).

Завдання 3. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. До методів, які використовуються на емпіричному рівні наукового дослідження, відносять:

- а) метод порівняння;
- б) метод ідеалізації;
- в) індукцію;
- г) метод формалізації.

2. До методів, які використовуються на теоретичному рівні наукового дослідження, відносять:

- а) метод порівняння;
- б) метод вимірювання;
- в) експеримент;
- г) метод формалізації;
- д) метод абстрагування.

3. До методів, які використовуються на емпіричному та теоретичному рівні наукового дослідження, відносять:

- а) аналіз і синтез;
- б) метод спостереження;
- в) метод ідеалізації;
- г) системний підхід;
- д) метод порівняння.

4. Початковим етапом розробки цільових комплексних програм є:

- а) структуризація програм;
- б) розробка ресурсного забезпечення програми;
- в) цільове опрацювання програми;
- г) розробка системи управління процесом управління реалізації програми;
- д) включення програми в діючу економічну систему.

5. До основних принципів програмно-цільового методу відносяться:

- а) пріоритетність, точність, партисипативність, неперервність;
- б) актуальність, безперервність, єдність, гнучкість;
- в) цілеспрямованість, системність, наукова обґрунтованість, альтернативність;
- г) цільова орієнтація; комплексність; ефективність; адресність.

6. Методи, які ґрунтуються на лінійній та векторно-матричній алгебрі і використовуються при дослідженні складних або масштабних економічних структур, називають:

- а) методами динамічного програмування;
- б) математичними методами;
- в) статистичними методами;
- г) матричними методами.

7. До основних принципів прогнозування відносяться:

- а) пріоритетність, точність, партисипативність, неперервність;
- б) актуальність, безперервність, єдність, гнучкість;
- в) цілеспрямованість, системність, наукова обґрунтованість, альтернативність;
- г) цільова орієнтація, комплексність, ефективність, адресність.

8. Метод, який використовується при дослідженні та прогнозуванні складних економічних систем з великою кількістю факторів, повний перелік яких невідомий або за умов недостатньо вивченого характеру взаємодії з результативним показником та іншими факторами, називається:

- а) метод нормативного прогнозування;
- б) метод експертних оцінок;
- в) метод регресійних та кореляційних моделей;
- г) метод автокореляційних функцій.

9. Моделі, в основі яких лежить формалізований, математичний опис об'єкту, в якому враховується різна кількість факторів та зв'язків між ними, називають:

- а) математичними;
- б) динамічними;
- в) аналітичними;
- г) алгоритмічними;
- д) статистичними.

10. Сукупність правил визначення понять, виведення одних знань з інших, методів, прийомів, операцій наукового дослідження у всіх галузях науки і на всіх етапах дослідження – це:

- а) методологія;
- б) методика;
- в) метод;
- г) робоча методика

Семінарське заняття 7,8

Тема 6: Оформлення результатів наукового дослідження

Питання для усного опитування та дискусії

6.1. Методика підготовки та оформлення наукових публікацій.

6.2. Поняття, загальна характеристика та особливості основних навчально-наукових і кваліфікаційних робіт студентів.

6.3. Вимоги до змісту, структури та технічного оформлення навчально-наукових і кваліфікаційних робіт.

6.4. Загальні критерії оцінювання навчально-наукових і кваліфікаційних робіт.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключові терміни і поняття: композиція, рубрикація, мова, стиль, аргументація, цитати, запозичення, плагіат, таблиці, графіки, картограми, картодіаграми, логічні схеми, звіт про науково-дослідну роботу, структура звіту, курсова робота, дипломна робота, зміст, ілюстрація, додатки, бібліографічний опис.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентові варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- основні елементи курсових та дипломних робіт;
- обґрунтування актуальності дослідження;
- критичний погляд та наукова новизна;
- оформлення результатів наукової роботи;
- прийоми викладення наукових матеріалів.

Практичні завдання

Завдання 1. Систематизувати погляди вчених щодо тлумачення запропонованих викладачем понять (за зразком). Зробити аналіз щодо спільних та відмінних рис, висловити власну думку.

Рекомендовані терміни для виконання завдання: *Андеррайтинг, Ануїтет, Арбітраж, Бенефіціар, Біржовий індекс, Бенефіціар, Брокер, Валютний паритет, Варант, Делістинг, Деномінація, Котирування, Ліквідність, Лістинг, Нотифікація, Опціон, Платоспроможність, Ревальвація, Ринковість, Ринок акцій, Ринок позикових капіталів, Своп, Сек'юритизація, Спліт, Спот, Спред, Трансферт, Трасант, Трасат, Трост, Тратта, Третій ринок, Форфейтинг, Форфетування, Ф'ючерс, Ф'ючерси фінансові, Чек.*

Автор, джерело	Визначення поняття «Фінанси»
Булгакова С. О., Василенко Л. І., Гумінська М. В. та ін.	...грошові відносини, що виникають у процесі розподілу та перерозподілу вартості суспільного продукту й частини національного багатства. Цей розподіл дозволяє формувати грошові доходи і нагромадження у суб'єктів господарювання й держави, використовувати їх на розширене відтворення, матеріальне стимулювання працівників,

	задоволення потреб суспільства [11]
Василик О.Д.	...економічна категорія, що відображає створення, розподіл і використання фондів фінансових ресурсів для задоволення потреб господарської діяльності, надання різноманітних послуг населенню з боку держави, забезпечення виконання державою її функцій [3]
Грідчіна М. В., Захожай В. Б., Осіпчук Л. Л. та ін.	...сукупність економічних відносин з приводу руху грошових потоків у процесі формування, розподілу й використання грошових фондів підприємств, що забезпечують відтворення виробничо-господарської діяльності, взаємодію з іншими суб'єктами господарювання, з іншими сферами фінансової системи – державними фінансами, фінансами домогосподарств і страхування [12]

Завдання 2. Підібрати до запропонованих термінів відповідні визначення.

Поняття	Визначення
1. Наукова доповідь	а) цілеспрямоване пізнання, результати якого виступають як система понять, законів теорії; діяльність людей, яка спрямована не тільки на здобуття знань, а й на їх використання у виробництві і в практичних цілях;
2. Монографія	б) послідовне розміщення основних частин роботи, що дозволяє зробити правильну рубрикацію наукового документу;
3. Стаття	в) літературно оформлена праця науково-виробничого характеру, де всебічно висвітлюється певне питання в науково-популярній формі;
4. Рецензія	г) нове знання, здобуте в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень і зафіксоване на носіях наукової інформації;
5. Наукове дослідження	д) літературно оформлена робота, яка ґрунтується на оригінальному матеріалі;
6. Науковий результат	е) кваліфікаційна наукова робота в певній галузі науки, яка має внутрішню єдність, актуальність наукових результатів, наукових положень, що висвітлюється автором для публічного захисту;
7. Методичні розробки	є) підсумковий документ, в якому викладено фактично виконані дослідження;
8. Довідник	ж) науково-критична стаття, яка робить аналіз, оцінку науковому твору (головним чином новому);

9. Брошура	з) надрукована наукова робота теоретичного характеру, в якій всебічно висвітлена певна проблема або окреме вузлове питання;
10. Дисертація	и) основна форма письмової інформації між спеціалістами, які працюють в одній або суміжній галузях науки;
11. Рубрикація	і) літературна робота виробничо-довідкового характеру з певних проблем, де визначаються найбільш важливі поняття, нормативи, моделі, форми інструкції тощо;
12. Композиція	ї) поділ наукового документу на окремі логічно підпорядковані частини (розділи, глави, параграфи), які найкраще відображають логіку побудови конкретного наукового дослідження.

Семінарське заняття 9

Тема 7: Публічний захист результатів наукового дослідження

Питання для усного опитування та дискусії

7.1. Підготовка доповіді та захист навчально-наукових і кваліфікаційних робіт.

7.2. Ілюстративні матеріали для підтвердження ключових тез виступу. Звернення під час захисту до наочних матеріалів та тексту наукового дослідження.

7.3. Проведення наукової дискусії. Коректність взаємодії з опонентами та правила роботи з аудиторією.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань та письмової роботи з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключові терміни і поняття: рецензія, відзив, захист, доповідь, ілюстративний матеріал, аргумент, доказ, теза, дискусія, проопонет, опонент.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студентові варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- спростування доказів дослідження;
- процес підготовки роботи до захисту;
- правила підготовки доповіді;
- публічний виступ.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготувати реферат за тематикою, представленою у п.2.6.2 (тему реферату студент обирає за порядковим номером у загальному списку)

студентів групи). Особливу увагу звернути на формулювання мети, завдань, об'єкта, предмета дослідження.

3. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички прийняття управлінських рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на практичному занятті. Питання на самостійну роботу виносяться на поточний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

Крім цього студентам необхідно підготувати глосарій з ключових слів, визначених для кожної теми. Для укладання глосарію необхідно:

- розібратися у сутності кожної запропонованої категорії;
- підготуватися до дискусії в аудиторії щодо розуміння вивченого матеріалу;
- у випадку наявності декількох тлумачень кожного терміну, обґрунтувати, якої саме інтерпретації дотримується студент і чому, а також обґрунтувати з чим студент не може погодитись;
- за умови, що значення якогось терміну є незрозумілим, зафіксувати запитання, а під час дискусії в аудиторії за запропонованими темами, винести їх на обговорення або проконсультуватися у викладача.

Змістовий модуль 1

Сутність та особливості наукової діяльності

Тема 1: Наука як сфера людської діяльності

1.1. Наука як динамічна система знань. Історичні передумови виникнення науки.

1.2. Обсяги витрат на науку в розрахунку на одного дослідника в Україні та інших країнах світу.

1.3. Розвиток мережі закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів. Плинність кадрів у сфері науки.

Питання для самоконтролю

1. Що таке наука, яким є її предмет?
2. Охарактеризуйте головну функцію науки.
3. Назвіть три групи галузей знань, які виділяють при класифікації наук.
4. У чому полягають особливості фундаментальних і прикладних наук?
5. Якими основними показниками характеризується розвиток науково-технічного потенціалу?
6. Кого відносять до категорії наукових і науково-педагогічних працівників?
7. Охарактеризуйте динаміку кількості наукових і науково-педагогічних працівників в Україні у 2010-2020 рр.
8. Охарактеризуйте основні напрямки і форми міжнародної науково-технічної співпраці України.

Тема 2: Формування вченого як особистості та режим його праці

- 2.1. Форми виховання творчих здібностей. Наукове покликання.
- 2.2. Критичне осмислення досягнень науки, уявлення, фантазія та інтуїція у науковій творчості.
- 2.3. Поняття ергономіки та виконання правил техніки безпеки.

Питання для самоконтролю

1. Сформууйте систему етичних норм дослідника.
2. Назвіть основні етапи організації наукових досліджень.
3. Чим зумовлена необхідність дотримання послідовності етапів організації наукового дослідження?
4. Якою є послідовність роботи з вибору теми дослідження?
5. Назвіть основні вимоги до теми дослідження та її формулювання.
6. Охарактеризуйте необхідний ступінь конкретизації проблеми дослідження.
7. Опишіть послідовність та схему розробки структури проблеми дослідження.
8. Якими є загальновідомі правила обґрунтування теми наукового дослідження?

Тема 3: Організація наукового дослідження

- 3.1. Дослідницька робота як особливий вид діяльності.
- 3.2. Вивчення історичного аспекту проблеми. Виявлення кола вихідних питань дослідження.
- 3.3. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження.
- 3.4. Методологічні основи системного дослідження.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні етапи організації наукових досліджень.
2. Чим зумовлена необхідність дотримання послідовності етапів організації наукового дослідження?
3. Якою є послідовність роботи з вибору теми дослідження?
4. Назвіть основні вимоги до теми дослідження та її формулювання.

5. Охарактеризуйте необхідний ступінь конкретизації проблеми дослідження.

6. Опишіть послідовність та схему розробки структури проблеми дослідження.

7. Назвіть основні складові форми календарного плану-графіку наукового дослідження.

8. Якими є загальновідомі правила обґрунтування теми наукового дослідження?

9. Визначте суть і принципи реалізації системного підходу в дослідженні.

Тема 4: Інформаційна база наукових досліджень

4.1. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні.

4.2. Економічна інформація. Її класифікація і використання в дослідженнях.

4.3. Особливості роботи з літературними джерелами, даними офіційної державної статистики, звітними даними підприємств.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності?
2. Як визначається якість інформації?
3. Які види інформації ви знаєте?
4. Назвіть джерела наукових досліджень.
5. Розкрийте сутність наукового документа та форми існування науки.
6. Які є види первинних наукових документів, що не публікуються?
7. Назвіть наукові документи, які відносяться до складу вторинних.
8. Охарактеризуйте релевантну, бібліографічну та нову (основну) інформацію, що міститься у документі.

Змістовий модуль 2

Методологія наукової діяльності

Тема 5: Методологія та методи наукового дослідження

5.1. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичного протиріччя, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття.

5.2. Методи інформаційно-логічного аналізу. Метод порівняння. Методи розрахунку відносних та середніх величин.

5.3. Методи детермінованого (функціонального) та стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте три великі групи методів наукового пізнання.
2. Розкрийте суть та основні правила аргументації.

3. Які завдання вирішують за допомогою методів економічного аналізу?
4. У чому полягає суть методів кореляційного аналізу?
5. Назвіть основні методи прогнозування.

Тема 6: Оформлення результатів наукового дослідження

- 6.1. Вимоги до оформлення наукової праці.
- 6.2. Композиція роботи. Логічна ув'язка окремих елементів тексту.
- 6.3. Однозначність застосовуваної термінології. Пояснення у тексті спірних або нових авторських підходів.
- 6.4. Застосування таблиць, графіків, діаграм, картограм, картодіаграм тощо для системного викладення узагальнених фактичних матеріалів.

Питання для самоконтролю

1. Що таке композиція роботи та рубрикація тексту?
2. Назвіть основні структурні елементи магістерської роботи.
3. Охарактеризуйте основні прийоми викладення матеріалу.
4. Назвіть основні правила оформлення цитат та посилань на першоджерела.
5. Поясніть доцільність та ефективність застосування таблиць, графіків, діаграм, картограм, картодіаграм тощо для системного викладення узагальнених фактичних матеріалів.
6. Розкрийте зміст процедури представлення роботи та її попереднього розгляду.
7. Назвіть основні правила підготовки доповіді, наочних матеріалів та їх демонстрації у процесі захисту.
8. Поясніть значення наукової дискусії та консультування на усіх етапах наукового дослідження.

Тема 7: Публічний захист результатів наукового дослідження

- 7.1. Підготовка курсової роботи та її захист.
- 7.2. Послідовність викладення матеріалу наукової доповіді, його пояснення, акцентування на ключових моментах.
- 7.3. Завершеність та лаконічність тексту виступу. Його ув'язка з наочними матеріалами та їх демонстрація у процесі захисту.
- 7.4. Ораторське мистецтво і культура мови науковця.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте послідовність поточного та остаточного рецензування наукової роботи.
2. Поясніть процедуру представлення роботи та її попереднього розгляду.
3. Розкрийте правила підготовки доповіді, наочних матеріалів та їх демонстрація у процесі захисту.
4. Розкрийте значення проведення наукової дискусії та консультування на усіх етапах наукового дослідження.

4. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Протягом вивчення навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» студентами денної форми навчання проводиться модульний контроль рівня знань студентів з кожного з двох змістових модулів, передбачених тематичним планом. У завдання модульного контролю включається питання, що передбачають подання текстових відповідей та визначення правильних відповідей із кількох запропонованих варіантів.

4.1. Питання до модульного контролю

Змістовий модуль 1.

Сутність та особливості наукової діяльності

1. Сутність наукового пізнання.
2. Етапи становлення і розвитку науки.
3. Предмет, сутність та функції науки.
4. Класифікація наук.
5. Структурні елементи науки, їх характеристика.
6. Організаційна структура науки в Україні.
7. Наука як динамічна система знань. Історичні передумови виникнення науки.
8. Обсяги витрат на науку в розрахунку на одного дослідника в Україні та інших країнах світу.
9. Розвиток мережі закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів. Плинність кадрів у сфері науки.
10. Організація науково-дослідної діяльності в Україні та підготовка наукових кадрів.
11. Пріоритетні напрями розвитку науки в Україні.
12. Особливості розумової праці та наукової творчості. Основні психологічні риси вченого.
13. Етичні норми і цінність науки.
14. Організація робочого місця та робочого дня науковця.
15. Наукові школи. Значення наукової комунікації у сучасному світі.
16. Форми виховання творчих здібностей. Наукове покликання.
17. Критичне осмислення досягнень науки, уявлення, фантазія та інтуїція у науковій творчості.
18. Поняття ергономіки та виконання правил техніки безпеки.
19. Зовнішні і внутрішні мотиви, що зумовлюють потребу людини у науковій діяльності.
20. Значення спілкування в науці та його правила.
21. Суть та основні етапи організації досліджень.
22. Дослідницька робота як особливий вид діяльності.
23. Організація і форми науково-дослідної роботи студентів.
24. Вивчення історичного аспекту проблеми. Виявлення кола вихідних питань дослідження.

25. Вибір та формулювання проблеми, вимоги до теми дослідження. Визначення мети і задач наукового дослідження.
26. Розробка структури проблеми. Суть та послідовність конкретизації.
27. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження.
28. Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. План-проспект. Календарний план-графік.
29. Методологічні основи системного дослідження.
30. Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів.
31. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні.
32. Структура та призначення наукових документів. Сигнальна, релевантна, бібліографічна і нова інформація та їх змістова характеристика.
33. Економічна інформація. Її класифікація і використання в дослідженнях.
34. Методи пошуку і збору наукової інформації.
35. Принципи збору інформаційного матеріалу. Правила складання бібліографії.
36. Аналіз та інтерпретація інформації.
37. Особливості роботи з літературними джерелами, даними офіційної державної статистики, звітними даними підприємств.
38. Поняття системи та її властивості. Цілі системи.
39. Класифікація систем. Основні параметри складних динамічних систем.
40. Принципи організації та функціонування системи.
41. Системний підхід, його сутність, можливості використання в практичній і дослідницькій діяльності.
42. Сутність системного аналізу та його предмет.
43. Принципи системного підходу та системного аналізу.

Змістовий модуль 2.

Методологія наукової діяльності

1. Методи та процедура системного аналізу.
2. Суть і мета застосування евристичних методів.
3. Поняття наукового методу та його основні риси. Система методів дослідження.
4. Загальнонаукові методи.
5. Конкретно-наукові методи дослідження.
6. Правила вибору методів наукових досліджень.
7. Принципи наукової методології: універсального взаємозв'язку, діалектичного протиріччя, єдності якісного і кількісного, діалектичного заперечення та відбиття.
8. Методи інформаційно-логічного аналізу. Метод порівняння. Методи розрахунку відносних та середніх величин.

9. Методи детермінованого (функціонального) та стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.
10. Сутність та співвідношення понять "методологія", "методика", "метод".
11. Емпіричні методи дослідження. Методи теоретичного дослідження.
12. Методи, що використовуються на емпіричному і теоретичному рівні дослідження.
13. Методи економічного дослідження.
14. Документальна фіксація результатів дослідження. Наукова публікація: поняття, функції, основні види.
15. Загальні правила оформлення результатів наукового дослідження.
16. Форми завершення наукових досліджень у вищих навчальних закладах освіти. Види навчально-наукових та кваліфікаційних робіт студентів.
17. Вимоги до оформлення наукової праці.
18. Композиція роботи. Логічна ув'язка окремих елементів тексту.
19. Однозначність застосовуваної термінології. Пояснення у тексті спірних або нових авторських підходів.
20. Застосування таблиць, графіків, діаграм, картограм, картодіаграм тощо для системного викладення узагальнених фактичних матеріалів.
21. Методика підготовки та оформлення наукових публікацій.
22. Поняття, загальна характеристика та особливості основних навчально-наукових і кваліфікаційних робіт студентів.
23. Вимоги до змісту, структури та технічного оформлення навчально-наукових і кваліфікаційних робіт.
24. Загальні критерії оцінювання навчально-наукових і кваліфікаційних робіт.
25. Підготовка доповіді, наочних матеріалів та їх демонстрація у процесі захисту.
26. Послідовність викладення матеріалу наукової доповіді, його пояснення, акцентування на ключових моментах.
27. Завершеність та лаконічність тексту виступу. Його ув'язка з наочними матеріалами та їх демонстрація у процесі захисту.
28. Ораторське мистецтво і культура мови науковця.
29. Проведення наукової дискусії та консультування на усіх етапах наукового дослідження.
30. Ілюстративні матеріали для підтвердження ключових тез виступу. Звернення під час захисту до наочних матеріалів та тексту наукового дослідження.
31. Впровадження й ефективність результатів наукових досліджень.

4.2. Приклади тестових завдань

1. Коротке викладення змісту наукової роботи або її частини – це:

- а) резюме;

- б) анотація;
- в) реферат;
- г) монографія.

2. Основною проблемою моделювання є:

- а) досягнення оптимального результату моделювання;
- б) досягнення оптимального компромісу між адекватністю моделі та її простотою;
- в) досягнення компромісу між адекватністю моделі і її повнотою.

3. Метод прогнозування, в основу якого покладено припущення про незмінність чинників, що визначають розвиток об'єкта дослідження, та поширення закономірностей розвитку об'єкта в минулому на його майбутнє називається:

- а) методом функцій;
- б) методом екстраполяції;
- в) методом кореляційного моделювання.

4. У залежності від поставленої мети можна виділити наступні види прогнозів:

- а) конформативні та планифікаційні;
- б) активні та пасивні;
- в) кількісні та якісні;
- г) інтуїтивні та логічні.

5. Модель структури:

- а) головні складові системи;
- б) відображає зв'язки елементів між собою;
- в) відображає структуру елементів системи.

6. Інтуїтивне пояснення явищ без проміжної аргументації, без осмислення всієї сукупності зв'язків, на основі яких робляться висновки – це:

- а) гіпотеза;
- б) припущення;
- в) наукова ідея;
- г) наукова концепція.

7. Якість інформації в науковому дослідженні визначається наступними критеріями:

- а) цільове призначення, цінність, надійність, достовірність, достатність;
- б) дискретність, безперервність, повнота, періодичність;
- в) швидкодієвість, детерміністичний характер;
- г) усе перелічене.

8. Скільки послідовних етапів передбачає повноцінне наукове дослідження:

- а) 2;
- б) 7;
- в) 12;
- г) залежить від характеру та об'єкту дослідження?

9. Умовивід можна кваліфікувати наступним чином:

- а) індуктивний;
- б) дедуктивний;
- в) зроблений за аналогією;
- г) усе перелічене.

10. Спростування доказів досліджень може бути здійснено за допомогою:

- а) критики тезису;
- б) критики аргументів;
- в) критики демонстрації;
- г) усе перелічене.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

5.1. Умови виконання завдань

Індивідуальні завдання передбачаються у формі реферату або у формі індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ).

Завдання у формі ІНДЗ обирається студентом на початку семестру. Виконання індивідуального завдання у формі ІНДЗ може передбачає:

- підбір та опрацювання літератури за темою;
- складання плану і виконання роботи (вступ, *перше питання* - розкриття теоретичних аспектів проблеми, виклад основних ідей та пропозицій авторів; *друге питання* - аналіз фактичних та статистичних даних; висновки; список використаної літератури та інформаційних джерел);
- презентація ІНДЗ на практичних заняттях (виступ до 5 хвилин).

Завдання у формі реферату обирається студентом добровільно або закріплюється за студентом викладачем протягом семестру і виконується за ustalеними вимогами.

5.2. Темати завдань

5.2.1. Темати рефератів

1. Апробація та оприлюднення результатів наукових досліджень.
2. Архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняні традиції.
3. Біоетика та сучасна наука.

4. Взаємодія оратора та аудиторії.
5. Вибір альтернатив та наукова реальність.
6. Видатні постаті вітчизняної науки (на прикладі окремої галузі знань чи науковця).
7. Видатні постаті світової науки (на прикладі окремої галузі знань чи науковця).
8. Визначення та докази в науковому дослідженні.
9. Використання методів узагальнення.
10. Вимоги до основних видів наукових праць.
11. Виникнення і закономірності розвитку науки.
12. Гипотетико-дедуктивний метод наукових досліджень.
13. Евристичні методи в науковому дослідженні.
14. Економіко-математичні методи і моделі в економічних дослідженнях.
15. Економіко-статистичні методи і моделі в економічних дослідженнях.
16. Економічна свідомість та економічне мислення.
17. Експеримент в науковому дослідженні.
18. Елементи науки.
19. Етапи та структура творчого процесу.
20. Загальна характеристика основних видів наукової публікації.
21. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.
22. Історія ораторського мистецтва.
23. Кваліфікаційна робота: загальна характеристика та послідовність виконання.
24. Класифікація наук.
25. Класифікація та властивості систем.
26. Концепції істини в науковому пізнанні.
27. Логічні основи наукового пізнання.
28. Методи прогнозування в економічних дослідженнях.
29. Методи та техніка наукових досліджень.
30. Методи теоретичних та емпіричних досліджень.
31. Методика підготовки та оформлення наукової публікації.
32. Методологічні й методичні проблеми навчання творчості.
33. Методологія і методика проведення конкретних соціологічних досліджень.
34. Методологія науково-дослідної роботи.
35. Міждисциплінарні підходи пізнання науки (інформаційний, організаційний, наукознавчий, проксеологічний, економічний, моральний, естетичний тощо).
36. Міжнародна науково-технічна співпраця України.
37. Моделі розвитку науки.
38. Модель і моделювання в науковому дослідженні.
39. Наука як продуктивна сила розвитку суспільства.
40. Наука як сфера людської діяльності.
41. Наукова гіпотеза та її значення у процесі наукового дослідження.
42. Наукова комунікація в науковій діяльності.

43. Наукова теорія як основа наукового дослідження.
44. Наукове дослідження як процес.
45. Наукове дослідження як форма наукової діяльності.
46. Науковий результат та його види.
47. Науково-дослідницька і соціально-економічна діяльність як творчість.
48. Науково-технічний потенціал України.
49. Організація науково-дослідної роботи в Україні.
50. Основи системного аналізу.
51. Основні види наукових робіт, їх характеристика та особливості.
52. Основні категорії науки.
53. Основні тенденції наукової та інноваційної діяльності в Україні.
54. Особливості наукового знання.
55. Особливості підготовки наукових кадрів в Україні у світлі вступу у Болонський процес.
56. Особливості організації наукової діяльності в зарубіжних країнах.
57. Плюралізм наукового пізнання.
58. Полеміка як форма ораторського мистецтва.
59. Поняття й категорії техніки мовлення.
60. Поняття інтелекту: індивідуальний, колективний, «інтегральний» та «штучний» інтелект.
61. Поняття та види наукових документів.
62. Поняття та загальні ознаки мовної культури оратора.
63. Поняття та роль наукометрії.
64. Пошук рішень і формування пропозицій.
65. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації.
66. Прикладні та теоретичні наукові дослідження.
67. Принципи, основні етапи та методи системного аналізу.
68. Проблема «штучного» інтелекту та перспективи його використання.
69. Проблеми і методи тестування творчих здібностей.
70. Програмно-цільовий метод в економічних дослідженнях.
71. Професійні та особистісні риси сучасного науковця.
72. Психологія та технологія наукової творчості.
73. Рівні наукового пізнання: емпіричний; експериментально-теоретичний; теоретичний.
74. Синергетичний підхід у науковому дослідженні.
75. Система наукових досліджень в Україні.
76. Система науково-дослідної роботи у вищій школі.
77. Систематизація й узагальнення емпіричних даних.
78. Системний підхід у науковому дослідженні.
79. Стратегія і тактика оратора.
80. Структура наукового знання.
81. Ступенева освіта в Україні: наукові ступені сьогодення.
82. Сучасні неklasичні логіки (логіка дії, логіка норм, практична логіка, логіка дискурсу, логіка соціального пізнання тощо).
83. Сучасні вітчизняні наукові школи у сфері економіки та управління.

84. Творчість як основа наукової діяльності.
85. Технологія та організація наукової діяльності.
86. Типологія філософських і методологічних проблем науки.
87. Філософські засади економічної науки.
88. Форми та різновидності творчості.
89. Характерні особливості соціально-гуманітарних наук.

5.3. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних завдань

Метою виконання індивідуальних завдань є закріплення і систематизація студентами отриманих знань у процесі участі в аудиторних заняттях і самостійної роботи.

Для виконання завдань студенти повинні використовувати законодавчі та підзаконні акти, інструктивно-методичні матеріали, науково-монографічну літературу, статистичні дані, аналітичну інформацію органів управління, а також практику та специфіку діяльності установ.

Робота починається з титульного аркуша, приклад оформлення якого подано у Додатку 5.1. Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється. Титульний аркуш реферату оформлюється за зразком 1. В тексті реферату вступ, розділи та висновки структурно не виділяються. Після тексту реферату подається список використаних джерел, нижче якого рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

Роботи виконуються комп'ютерним способом з одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм х 297 мм) з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних берегів: лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – 20 мм, правого – не менше 10 мм. Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення теми і не повинен перевищувати: реферату – 15-20, індивідуального завдання – 10-15 сторінок друкованого тексту шрифтом Times New Roman кеглем 14 з півторачним міжрядковим інтервалом.

Науково-дослідне завдання повинне бути структуроване, тобто після титульного аркуша містити: план, вступ, три (два) розділи, висновки, список використаних джерел. Складові частини творчої наукової роботи не обов'язково починати з нового аркуша. Розділи плану роботи формулюються самостійно студентом як найважливіші напрями розкриття її теми. Виклад роботи подається за наведеним нижче порядком.

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

Оцінювання результатів виконання рефератів і творчих наукових завдань здійснюється відповідно до чинної в університеті системи оцінювання знань в умовах запровадження Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) і включається до поточної успішності.

5.4 Розрахункова частина з теми «Дослідження фінансово-економічних явищ методами кореляційно-регресійного аналізу»

5.4.1. Варіанти розрахункової частини

Варіант 1, 11, 21.

У таблиці дані: значення показника Y і відповідні їм значення факторів X1 і X2.

Змінні	Спостережувані значення											
	Y	10	14	21	24	33	41	44	47	49	56	64
X1	43	47	57	48	54	57	61	59	69	60	56	75
X2	3	7	10	11	15	17	21	25	23	24	28	30

Обчисліть коефіцієнти парної кореляції X1 з Y і X2 з Y і виберіть фактор, найбільш тісно пов'язаний з залежною змінною Y. Побудуйте лінійну однопараметричну модель регресії для обраного X. Оцініть якість побудованої моделі, дослідивши її адекватність і точність, розрахуйте коефіцієнт еластичності. Побудуйте точкові та інтервальні прогнози на два кроки вперед (ймовірність попадання в інтервал - 90%). Прогнозні оцінки фактора X на два кроки вперед отримаєте на основі використання величини середнього приросту. Відображення на графіках фактичні дані, результати розрахунків і прогнозування.

Варіант 2, 12, 22.

В результаті дослідження, проведеного на декількох машинобудівних підприємствах, були отримані дані, що характеризують залежність продуктивності праці при виробленні однотипних заготовок (шт./рік) від:

- 1) фондоозброєності (тис. грн.);
- 2) відносної кількості матеріалів низької якості в загальній масі використовуваного в технологічному процесі сировини (%).

Відповідні дані представлені в таблиці.

Показники	Зафіксовані значення												
Продуктивність	30	34	36	40	41	46	49	52	53	55	58	60	
Фондоозброєність	45	54	55	56	60	62	58	66	75	65	71	74	
Частка неякісної сировини	75	69	65	66	62	60	61	56	53	50	46	45	

Обчисліть коефіцієнти парної кореляції обох факторів з відгуком і виберіть фактор, найбільш тісно пов'язаний з залежною змінною. Для обраного фактора побудуйте лінійну однопараметричну модель регресії. Оцініть якість побудованої моделі, дослідивши її адекватність і точність, розрахуйте коефіцієнт еластичності.

Побудуйте точкові та інтервальні прогнози на два кроки вперед (ймовірність попадання в інтервал - 95%). Прогнозні оцінки незалежної змінної на два кроки вперед отримаєте на основі використання величини середнього приросту. Відображення на графіках фактичні дані, результати розрахунків і прогнозування.

Варіант 4,14, 24.

Керівництво найбільшої шоколадної фабрики зацікавлене в побудові моделі для того, щоб прогнозувати реалізацію однієї із своїх вже довго існуючих торгових марок. З цією метою були зібрані статистичні дані (див. таблицю).

На основі представленої інформації побудуйте модель множинної регресії (залежність обсягу реалізації від витрат на рекламу та ціни продукції). Оцініть її адекватність і точність, обчисліть бета-коефіцієнти і коефіцієнти еластичності.

Роки	Реалізація (млн. грн. / рік)	Витрати на рекламу (млн. грн. / рік)	Ціна (грн. за одиницю)
1	126,0	4,0	15,0
2	137,0	4,8	14,8
3	148,0	3,8	15,2
4	191,0	8,7	15,5
5	274,0	8,2	15,5
6	370,0	9,7	16,0
7	432,0	14,7	18,1
8	445,0	18,7	13,0
9	367,0	19,8	15,8
10	367,0	10,6	16,9
11	321,0	8,6	16,3
12	307,0	6,5	16,1
13	331,0	12,6	15,4
14	345,0	6,5	15,7
15	364,0	5,8	16,0
16	384,0	5,7	15,1

Варіант 5, 15, 25.

Дослідник в результаті спостереження за якимось явищем отримав статистичні дані про залежність величини Y від величини X (див. таблицю).

Оцініть ступінь зв'язку між двома величинами. Виявити вид залежності і побудуйте рівняння регресії на основі представленої інформації. Перевірте адекватність і точність моделі, розрахуйте коефіцієнт еластичності. Побудуйте точкові та інтервальні прогнози на два кроки вперед (ймовірність попадання в інтервал - 95%). Прогнозні оцінки незалежної змінної на два кроки вперед отримаєте на основі використання величини середнього приросту. Відображення на графіках фактичні дані, результати розрахунків і прогнозування.

Змін- ні	Статистичні дані														
	X	110	120	140	180	190	200	220	240	260	280	300	320	340	360
Y	1870	1900	2011	2100	2210	2182	2310	2534	2600	2756	3187	3482	4170	4888	6403

Варіант 6, 16, 26.

Співробітники туристичної фірми зібрали дані про залежність річного прибутку від витрат на рекламу (дані представлені в таблиці).

Витрати на рекламу (млн. грн. / рік)	Прибуток (млн. \$ / рік)
112,0	420,3
114,0	523,8
116,0	534,9
135,0	598,0
136,0	598,8
132,0	552,9
163,0	603,7
170,0	628,1
190,0	741,4
202,0	804,8
210,0	748,0
196,0	752,2
175,0	763,8
120,0	638,0
168,0	666,6
150,0	542,2
192,0	543,0
200,0	562,7

Оцініть тісноту зв'язку між показниками і побудуйте модель лінійної регресії. Дослідіть адекватність і точність моделі, розрахуйте коефіцієнт еластичності. Побудуйте точкові та інтервальні прогнози на два кроки вперед (ймовірність попадання в інтервал - 90%). Прогнозні оцінки незалежної змінної на два кроки вперед отримаєте на основі використання величини середнього приросту. Відображення на графіках фактичні дані, результати розрахунків і прогнозування.

Варіант 7, 17, 27.

Співробітники фірми, що займається перевезеннями вантажів по території міста, зібрали дані про залежність часу доставки від відстані між складом і місцем призначення (див. таблицю).

Показники	Статистичні дані									
Відстань, км	5,6	3,8	7,8	6,7	4,8	2,0	1,6	4,8	2,4	6,5
Час, хв.	16	13	19	18	12	11	8	14	9	16

На основі наявної інформації побудуйте модель регресії, оцініть її адекватність і точність, розрахуйте коефіцієнт еластичності. Спрогнозуйте значення відгуку для відстані x_1 км (на один крок вперед), x_2 км (на два кроки вперед). Ймовірність попадання залежною змінною всередину довірчого інтервалу виберіть самостійно. Відображення на графіках фактичні дані, результати розрахунків і прогнозування.

Варіант 8, 18, 28.

Компанія володіє дванадцятьма магазинами. Необхідно встановити зв'язок між прибутком і товарообігом. Дані для кожного магазину окремо за останній фінансовий рік наведено в таблиці.

Показники	Статистичні дані											
Магазини	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Оборот, тис. \$	50	60	85	85	100	120	140	155	180	210	250	300
Прибуток, тис. \$	2	4	11	17	18	28	34	36	48	55	71	85

Побудуйте модель для опису зв'язку між прибутком (відгук) і оборотом (фактор), оцініть її адекватність і точність, розрахуйте коефіцієнт еластичності. Припустивши, що в разі злиття двох магазинів їх оборот залишиться колишнім, оцініть економічну доцільність злиття магазинів № 7 і № 9. Відображення на графіку фактичні дані і дані, отримані за допомогою моделі.

Варіант 9, 19, 29.

На основі даних, наведених у таблиці, побудуйте модель множинної лінійної регресії.

Y	X1	X2
125,0	4,0	100,0
136,0	4,8	98,4
148,0	3,8	101,2
190,0	8,7	103,4
275,0	8,2	104,1
370,0	9,7	107,0
432,0	14,7	107,4
445,0	18,5	108,5
367,0	19,6	108,3
367,0	10,5	109,5
321,0	8,8	110,1
307,0	6,5	110,7
331,0	12,6	110,3
345,0	6,5	111,8
364,0	5,8	112,3
385,0	5,7	112,9

Оцініть якість побудованої моделі, дослідивши її адекватність і точність, розрахуйте коефіцієнти еластичності і бета-коефіцієнти.

Варіант 10, 20, 30.

Компанія володіє підприємствами, які добувають залізну руду. Керівництво вирішило дослідити залежність середніх витрат від розміру місячної виробітку. Зібрана з цією метою статистична інформація представлена у таблиці.

Показники	Статистичні дані									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Завод										
Потужність, тонн за міс.	900	500	1750	2000	1400	1500	3000	1100	2600	1900
Середні витрати, \$ на 1 тонну	52	57,2	46,8	45,4	46	48,2	44,2	48,8	45,4	44,7

Побудуйте модель регресії, оцініть її якість, розрахуйте коефіцієнт еластичності. Використовуючи виявлену тенденцію, дайте відповідь на питання: при якому обсязі місячної вироблення середні витрати впадуть до 40 \$ на тонну? Фактичні та розрахункові дані відобразіть на графіках.

Додаток 5.1 – Зразок оформлення титульного аркушу реферату

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Кафедра міжнародного бізнесу та фінансів

Навчальна дисципліна:
Основи наукових досліджень

РЕФЕРАТ
на тему:
« ... Назва теми ... »

Виконав:

Петренко Іван Іванович,
студент 1 курсу магістратури
спеціальності _____
_____

групи БЕМ-М_____

Перевірив:

доц. Носирєв О. О.

Харків

20__

Додаток 5.2 – Зразок оформлення змісту (плану) реферату

ЗМІСТ

		Стор.
Вступ	-	2
1. (назва першого розділу)	-	3
2. (назва другого розділу)	-	6
3. (назва третього розділу)	-	9
Висновки	-	12
Список використаних джерел	-	14

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРЕДИТНОЇ ТРАНСФЕРНО-НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ (ЄКТС)

6.1 Розподіл балів, які отримують студенти, та шкала оцінювання результатів навчання (національна та ECTS)

Студент вважається таким, що успішно засвоїв навчальну дисципліну, якщо він набрав не менше 60 балів за шкалою ЄКТС (отримав оцінку «задовільно» за національною шкалою) за результатами поточного і модульного контролю у формі заліку.

У разі набрання менше 60 (35-59) балів за результатами поточного та модульного контролю з навчальної дисципліни, підсумковий семестровий контроль з якої передбачений у формі заліку, студент має можливість повторного складання заліку двічі: викладачу та комісії.

У разі набрання менше 35 (1-34) балів студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну в наступному навчальному періоді.

При перескладанні заліку комісії кількість балів, набраних студентом за результатами поточного і модульного контролю, анулюється. Перескладання заліку комісії проводиться у письмовій формі. Питання залікового білета диференціюються за складністю з відповідною їй кількістю балів оцінювання і передбачають можливість набрання студентом за результати перескладання форми підсумкового семестрового контролю комісії до 100 балів. Семестрова оцінка виставляється у відомості обліку успішності, заліковій книжці студента та індивідуальному навчальному плані студента.

З поточного контролю знань за семінарські (практичні) заняття та самостійну (індивідуальну) роботу студент максимально може набрати, 60 балів – якщо підсумковий контроль з навчальної дисципліни передбачений у формі заліку.

Семестрова середня арифметична оцінка та кількість набраних з поточного контролю балів визначаються після проведення останнього у семестрі семінарського (практичного) заняття.

За кожне пропущене з неповажних причин лекційне заняття віднімається по одному балу від суми балів, набраних під час поточного контролю.

Семестрова середня арифметична оцінка заокруглюється до десятих бала.

Студентові, який має невідпрацьовані незадовільні оцінки чи пропущені заняття, семестрова середня арифметична оцінка та відповідна їй кількість балів за накопичувальною школою, набраних за результатами поточного контролю, виставляється після їх відпрацювання.

6.2 Поточний контроль

В умовах кредитної трансферно-накопичувальної системи зміст

навчальних дисциплін залежно від їх обсягу розподіляється в робочій програмі на змістові модулі.

Кожний змістовий модуль оцінюється у балах за шкалою ЄКТС. Ціна модуля залежить від обсягу навчального матеріалу. Максимально за усі модульні контролі протягом семестру студент може отримати 40 балів, якщо підсумковий контроль з навчальної дисципліни передбачений у формі заліку. З навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» передбачено складання студентами протягом семестру двох модульних контролів.

Поточний контроль здійснюється після проведення усіх форм організації навчального процесу в рамках змістового модуля, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, з урахуванням часу, необхідного для перездач.

Поточний контроль проводиться письмово у формі виконання контрольних завдань (тестів, та нетестових питань).

Для проведення поточного контролю формуються варіанти контрольних завдань, які повинні бути рівнозначними за складністю. Структура завдань, система та критерії оцінювання результатів їх виконання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни та доводяться до відома студентів на початку семестру.

До складання поточного контролю допускаються студенти, які не мають незадовільних оцінок чи невідпрацьованих пропущених семінарських (практичних) занять.

Студенти, які з поважних причин не з'явилися на складання модульного контролю, допускаються до складання модульного контролю в установленому порядку. Студенти, які не були допущені або без поважних причин не з'явилися на складання модульного контролю, за модульний контроль отримують 0 балів.

Кількість набраних за поточний контроль балів заноситься викладачем у документи обліку успішності студентів.

Поточний контроль проводиться у визначених розкладом час і місці. Тривалість поточного контролю не повинна перевищувати дві академічні години. На один день для студентів академічної групи встановлюється поточний контроль лише з однієї навчальної дисципліни. Якщо запланована письмово-усна форма проведення поточного контролю, то усна компонента проводиться після перевірки письмових завдань.

Перевірка письмової компоненти здійснюється протягом 3-х робочих днів із внесенням результатів у документи обліку успішності студентів.

Контрольне завдання виконується кожним студентом індивідуально. Самостійність виконання студентом свого завдання та дотримання встановленого порядку проведення контрольного заходу контролюється викладачем. При виконанні контрольного завдання студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами. Під час контрольного заходу студенту забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, а також використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань. У разі порушення

зазначеного порядку робота студента припиняється і йому виставляється 0 балів, незалежно від обсягу виконаного контрольного завдання.

Перескладання поточного контролю не допускається.

Студент має право ознайомитися з власними результатами поточного контролю після завершення його проведення на курсі.

6.3 Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» проводиться у формі заліку.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни (заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою цієї навчальної дисципліни.

Семестрова оцінка з навчальної дисципліни, підсумковий семестровий контроль з якої проводиться у формі заліку, обчислюється шляхом додавання набраних студентом балів з поточного, модульного та підсумкового семестрового контролю) за накопичувальною шкалою з наступним переведенням отриманої суми балів у відповідну оцінку за шкалою ЄКТС (табл.1)

Таблиця 1 - Шкала оцінювання результатів навчання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
64 – 74	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Носирєв О. О., Шишкіна Є. К. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. Харків : Діса плюс, 2014. 200 с.

2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С.Макаренка, 2016. 260 с.

3. Бруханський Р.Ф. Методологія наукових досліджень і викладання облікових дисциплін: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Облік і оподаткування». Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 174 с.
4. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. 2-ге вид.. К. Алерта, 2019. 492 с.
5. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. К. : Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.
6. Товт В.А. Основи наукових досліджень та методика підготовки дипломних робіт: навч. посіб. Ужгород: «ТОВ "РіК-У"», 2019. 139 с.
7. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2016. 151 с.
8. Дащенко Н. Науковий текст: оформлення й редагування: навчальний посібник. Тернопіль, 2015. 432 с.
9. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
10. Основи наукових досліджень: навч. посіб. за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль. 2014. 272 с.
11. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. УМО НАПН України. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.
12. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник / А. І. Поворознюк, В. І. Панченко, Г. Є. Філатова; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 194 с.

Допоміжна література

1. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
2. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. 2-ге вид. випр. та доп. Навч. посіб. К. : Центр учбо-вої літератури, 2011. 144 с.
3. Огурцов А.Н. Основы научных исследований: Учеб.-метод. пособие. Харьков: НТУ «ХПИ», 2008. 178 с.
4. Пушкарь А.И., Потрашкова Л.В., Основы научных исследований и организация научно-исследовательской деятельности: учебное пособие. Харьков, ХНЭУ, 2009. 308 с.
5. Ростовський В. С. Основи наукових досліджень і технічної творчості : підручник (для студентів вищих навчальних закладів) / В. С. Ростовський, Н. В. Дібрівська. К., 2009. 96 с.
6. Соловійов С. М. Основи наукових досліджень / С. М. Соловійов ; рец.: О. М. Дубовий, В. Ф. Квасницький, Л. П. Клименко. 2007.
7. Кононюк А. Е. Основы научных исследований (общая теория эксперимента). Кн. 1: Основы научных исследований (общая теория эксперимента) / А. Е. Кононюк ; рец. Н. К. Печурин. 2011.

8. Макогон Ю. В. Основи наукових досліджень в економіці : навч. посібник / Ю. В. Макогон, В. В. Пилипенко. 2-ге вид. Донецьк : Альфа-прес, 2007. 144 с.
9. Пилипчук М. І. Основи наукових досліджень : підручник / М. І. Пилипчук, А. С. Григор'єв, В. В. Шостак. К. : Знання, 2007. 270 с.
10. Грищук Ю. С. Основи наукових досліджень : навч. посібник / Ю. С. Грищук ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. Харків : НТУ "ХПІ", 2008. 232 с.
11. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень: навч. посібник. УАБП. К. : Центр учбової літ., 2007. 254 с.
12. Соловійов, С. М. Основи наукових досліджень: навч. посібник / С. М. Соловійов. - К. : Центр учбової літ., 2007. 176 с.
13. Кислий, В. М. Організація наукових досліджень: навч. посібник / В. М. Кислий. - Суми : Університетська книга, 2011. 224 с.
14. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація : навч. посібник / В. М. Геєць [та ін.] ; ред. А. А. Мазаракі ; КНТЕУ. 2-ге вид., доп. - Київ : КНТЕУ, 2011. 296 с.
15. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посібник / А. Є. Конверський [та ін.] ; ред. А. Є. Конверський ; КНУ. К. : Центр учбової літ., 2010. 352 с.
16. Основи науково-дослідної роботи : навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. Київ : Ліра-К, 2013. 336 с.
17. Григоруk, П. М., Хрущ Н. А. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник. ХНУ. Київ : Кондор, 2017. 206 с.
18. Волков В.П. Методологія наукових досліджень: навч. посібник/ В.П.Волков, М.А.Подригало, О.П.Кравченко, В.М.Міщенко, І.А. Мармур. Х., 2009. 352с.
19. Гетманцева Н.Д. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. для магістер. прогр. "Менеджмент корпорацій (АТ)" та "Менеджмент малого бізнесу" / Н. Д. Гетманцева; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". К. : КНЕУ, 2009. 516 с.
20. Кислий В. М. Організація наукових досліджень: навчальний посібник / В. М. Кислий. - Суми: Університетська книга, 2011. 224 с.
21. Коваленко С.М. Сучасна риторика: навч.-практ. посіб. / С.М.Коваленко. Т. : Мандрівець, 2007. 184с.
22. Мазак А.В. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Конспект лекцій [для слухачів магістратури за спеціальністю "Державна служба"]. Івано-Франковськ: Місто НВ, 2009. 180 с.
23. Макогон Ю.В. Основи наукових досліджень в економіці: навч. посібник. / Ю.В. Макогон, В.В. Пилипенко. 2-ге вид. Донецьк : Альфа-прес, 2007. 144с.
24. Пащенко В.М. Методологія та методи наукових досліджень: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Пащенко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. 211 с.

25. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» / І. М. Рассоха; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. 76 с.
26. Результативність наукової діяльності: стан, тенденції та проблеми оцінювання : монографія / Т. В. Шовкун [та ін.] ; Український ін-т науково-технічної і економічної інформації. К.: УкрІНТЕІ, 2009. 216 с.
27. Ткаченко О. К. Методика наукових досліджень: навч.-метод. посіб. / О. К.Ткаченко, А.В. Зіновчук, В. Л. Рудницький. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. 151 с.
28. Тулупов В.І. Основи технічної творчості та наукових досліджень: навч. посіб. для студ. вузів / В.І. Тулупов, Є. В.Мішура, В.Б. Мішура; Донбас. держ. машинобуд. акад. Краматорськ: ДДМА, 2010. 123 с.
29. Технологія наукових досліджень в економіці: навч. посіб. / В. І. Оспіщев, В. В. Кривошей. К.: Знання, 2013. 256 с.
30. Ковальчук, В. В. Основи наукових досліджень: навч. посібник / В. В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв ; АПНУ. - 2-ге вид., перероб. і доп. К. : ВД Професіонал, 2004. 208 с
31. Медведєва, В.М. Основи наукових досліджень: практикум / В. М. Медведєва ; КНУКіМ. К.: Ліра-К, 2017. 84 с.
32. Третьяк, О. В. Засоби та системи автоматизації наукових досліджень: навч. посібник / О. В. Третьяк, Б. В. Бойко. К.: КНУ, 2003. 182 с.
33. Організація наукових досліджень, написання та захист магістерської дисертації: навч. посібник / А. Ю. Берко [та ін.] ; наук. ред. В. В. Пасічник. – Львів : Новий світ, 2010. 282 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-УП. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-УІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-УІІ. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-ІІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Національна парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>

7. Державна науково-технічна бібліотека України
<http://gntb.gov.ua/ua/>
8. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г.Короленка
<http://korolenko.kharkov.com/>
9. Національна парламентська бібліотека України
<http://www.nplu.org/>
10. Державний комітет статистики України. – Режим доступу:
<http://ukrstat.gov.ua/results/general/nationality/>.
11. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної служби статистики в Харківській області. –URL: <http://www.kh.ukrstat.gov.ua>
13. Сайт світового банку. URL:
<http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
14. Болонська декларація URL:
www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/
15. Загальні відомості про вищу освіту в Україні. URL:
www.mon.gov.ua/education/higher/higher
16. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах. URL:
<http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnist-u-vishchikhnavchalnikhzakladakh/4688>
17. Нормативно-правова база атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. URL::
<http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/atestatsiya-kadriv/134diyalnist/aestatsiakadriv/5923>
18. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2011. 144 с. URL: http://www.bookbrains.com/book_206.html
19. Лузан П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень / П. Г. Лузан, І. В. Сопівник, С. В. Виговська. К., 2012. 219 с. Електронний ресурс. URL: http://elibrary.nubip.edu.ua/4710/1/S.VYGOVSJKA_POSIBNYK.pdf
20. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Електронний ресурс. Електронний ресурс. URL:
http://ukrlibrary.at.ua/load/osnovi_naukovikh_doslidzhen/osnovi_naukovikh_doslidzhen/a_s_filipenko_osnovi_naukovikh_doslidzhen/26-1-0-1

Навчальне видання

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Методичні вказівки до практичних занять для студентів
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
та економічних і менеджерських спеціальностей галузі знань
07 «Управління та адміністрування»**

Укладачі: НОСИРСВ Олександр Олександрович
ФЕДОРЕНКО Ірина Анатоліївна

Відповідальний за випуск Носирєв О.О.

В авторській редакції

План 2021 р., поз. 163

Підп. до друку 29.06.2021 р.
Гарнітура Times New Roman.
Формат 60×84/16. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. – 2,05. Наклад 80 прим.

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 5478 від 21.08.2017 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Друкарня НТУ «ХП», 61002, м. Харків, вул. Кирпичова, 2
